

Žolių karalienė prašė neskriausti gamtos

Jolanta KAŽEMĖKAITYTĖ
ŪP korespondentė

„Saule, Motule, dangum eidama, neaplenk Žemės mūsų“, – ši sena lietuvių tautos kreipinį dažnai savo paskaitose ir straipsniuose prisiminavo prieš 100 metų gimusi garsioji žolininkė, vaistinių augalų tyrinėtoja, liaudies medicinos žinovė habil. dr. Eugenija Šimkūnaitė (1920–1996).

Utenos r. Tauragnų miestelis, kuriame ji užaugo ir kur nuolat puoselėjamas jos atminimas, – šių metų Lietuvos mažoji kultūros sostinė. 2020-ieji paskelbti E. Šimkūnaitės metais.

Karpiniuose – Žolių karalienė

E. Šimkūnaitės gimtadienis – kovo 11 d. Tauragnuose minint jos gimimo šimtmetį, Lietuvoje dar nebuvo paskelbtas karantinas.

„Kovo 11-ąją Tauragnai minėjo kraštietės dr. E. Šimkūnaitės gimimo šimtąsias metines. Buvo pristatyta respublikinė karpinių paroda „Iš žiniūnės skrynios“. Jūs kūrė 37 menininkės iš įvairių Lietuvos kampelių. Gegužės mėnesį, kada

Žolių karalienės E. Šimkūnaitės skulptūra, jos autorius – S. Britanas.

Tauragnų bendruomenės pirmininkė bei kultūros darbuotoja Danguolė Trimonienė.

Karpiniai įprasmina E. Šimkūnaitę kaip lietuvių liaudies tradicijų gerbėją ir puoselėtoją, gamtos, ypač

kurie paukščiai juose nėra tradiciški – Pasaulio, arba Gyvybės, medžio dalis. Antai viename karpinyje dvylika skirtingų paukščių „sutūpę“ ratu, tarsi rodyklės laikrodžio ciferblate. Šis ir kai kurie kiti karpiniai, kuriuose matyti sparnuočių, primena, jog E. Šimkūnaitė buvo sudariusi paukščių horoskopą. Pavyzdžiui, kovą gimusius žmones ji priskyrė varnoms, balandį – pėmpėms. Aprašydama horoskopo paukščius, jų savybes tapatino su atitinkama gimusio žmogaus prigimtimi. Ji sudarė ir medžių, žuvų horoskopus.

Sužydės 100 vyšnių

Pasak D. Trimonienės, Tauragnų krašto muziejuje nuolat vyksta užsiėmimai, skirti supažindinti su įvairiapusiu E. Šimkūnaitės palikimu. Jos atminimo išsaugojimu rūpinasi ir Kraštonos progimnazijos Tauragnų E. Šimkūnaitės skyriaus mokinukai su mokytoja Aldona Tarčilionė. Netoli vietos, kur stovėjo Šimkūnų namas, auga E. Šimkūnaitės vyšnių sodas, dabar jame per 100 vyšnių (kaip ir buvo planuo-

ta jos gimimo 100-mečiui). Čia nuo 2014 metų švenčiama Vyšnių žydėjimo ir bendruomenės gimtadienio šventė. Sodelio įkūrėja – Žolinčių akademijos prezidentė Danutė Kunčienė. Vėliau medelius sodino įvairios organizacijos ir pavieniai asmenys. Čia auga E. Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo, Tauragnų krašto bendruomenės, Utenos kraštotyros muziejaus, Utenos rajono visuomenės sveikatos biuro ir kitų pasodintos vyšnaitės. Šiuo metu toliau tvarkoma sodelio aplinka, E. Šimkūnaitės gimtojo namo vietoje planuojama pastatyti atminimo ženklą.

Pildant E. Šimkūnaitės valią, ant jos kapo Tauragnuose buvo pasodinta vyšnia. Kapo priežiūra rūpinasi Tauragnų krašto muziejus.

E. Šimkūnaitė atgautą tėvų žemę padovanojo Tauragnų vidurinei mokyklai. Jai 1998 m. suteiktas E. Šimkūnaitės vardas. Mokykla buvo pagrindinė institucija, kuri rūpinosi E. Šimkūnaitės atminimo išsaugojimu. Ji 2010 m. rugsėjo 1 d. reorganizuota į Utenos Kraštonos progimnazijos Tauragnų E. Šimkū-

naitės skyrių. Dabar čia mokosi 12 pradinukų.

Buvo drąsi ir laisva

„E. Šimkūnaitė buvo nenuilstanti lietuvių liaudies pasaulėjautos, papročių, tradicijų puoselėtoja. Ji buvo drąsi, laisvos dvasios asmenybė. Nebijodama Kernavėje 1969 m. dalyvauti Rasos šventėje, jai suteikė daug žaismingumo: skatino merginas susiskinti po kupolę – gėlių, žolynų puokštę, būrė kiekvienai iš jos. Tuomet jaunimas, būdamas šalia jos, mokėsi išlaisvėti vidumi. Tai buvo labai graži šventė – šviesus pragiedrulys sustingusiame tuometės tikrovės danguje“, – prisimena E. Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo valdybos pirmininkė Birutė Karnickienė. Ji linki, kad dabar, kai siaučia koronavirusas, šviesiu pragiedruliui, teikiančiu žmonėms stiprybę, teiktų mūsų protėvių ištara, kurią dažnai prisimindavo E. Šimkūnaitė: „Saule, Motule, dangum eidama, neaplenk Žemės mūsų.“ Šioje maldoje – ir viltis, ir svarbiausia, pagarba gamtos galiui. Beje, E. Šimkūnaitė įspėjo: „Nerauk, neskink, neplėšk, žmogau, esi tos pačios gamtos dalis.“

E. Šimkūnaitė paliko B. Karnickienę savo testamentu vykdytoja. Jos abi bičiuliavosi. Vykdamas Žolių karalienės valią, jos butas Vilniuje tapo memorialiniu, jo lankymas nemokamas. Butas išlaikomas už lėšas, kurias sudaro žmonių gera valia pervesti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio. B. Karnickienė sako, jog svarbiausias E. Šimkūnaitės atminimo ženklas, kuriuo rūpinasi jos vardo labdaros ir paramos fondas, – knygomis paversti jos raštinių palikimą. Fondo pastangomis jau parengta ir išleista 10 E. Šimkūnaitės knygų. Jos liaudies medicinos rinkinio rankraštis kol kas nepaverstas knyga, saugomas Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje Kaune. Čia yra ir E. Šimkūnaitės skulptūra, jos autorius – ukrainietis Spartakas Britanas. Skulptūrą, vaizduojančią Žolių karalienę, tarybiniais metais užsakė „Sanito“ fabriko direktorius Henrikas Dūdėnas.

Lina Paukštienė. Tauragnai.

Tauragnuose vyks tradicinė Vyšnių žydėjimo šventė E. Šimkūnaitės vyšnių sodelyje, ketiname pristatyti šių karpinių albumą“, – aiškina

žolynų, paslapčių žinovę, neretai vadintą ragana ar Žolių karaliene. Karpiniuose pavaizduota daugybė skirtingų vaistinių augalų. Kai

Aušra Būgienė. Utena.

Gita Kolosovienė. Obeliai, Rokiškio r.

Roma Gudalienė. Vilnius.